

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

📍 м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун–т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково–дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально–правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально–процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high–quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ДИКИЙ Олег.....	245
КІБЕРКРИМІНАЛІСТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З БЕЗПЕКИ	
ЄВСЮКОВ Олександр.....	249
ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ В СУДОВО–ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
KIOSE Michael.....	253
PROSPECTS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN RESEARCHING TITANIUM, ALUMINUM AND MAGNESIUM ALLOY POWDER AS DUAL–USE GOODS	
ЛУЩИК Ігор, ТЯПКІН Анатолій.....	258
ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ І СУДОВОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
МІНЯЙЛО Анатолій, ДМИТРЕНКО Людмила, МІНЯЙЛО Надія.....	263
ІНЖЕНЕРНО–ЕКОЛОГІЧНА ЕКСЕРТИЗА – ВАЖЛИВА ЛАНКА ПРОТИДІЇ ЕКОЛОГІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ	
ПРОГ Олександр.....	268
ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ ВОЛАТИЛЬНИХ ДАНИХ З ІОТ–ПРИСТРОЇВ	
РАДЕЦЬКИЙ Сергій.....	273
ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ, РОЗМІЩЕНИХ У ВІДКРИТОМУ ДОСТУПІ	
СТАУРСЬКА Олександра.....	278
АВТОМАТИЗАЦІЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КРИМІНАЛІСТИЦІ: ВІД КЛАСИЧНИХ МЕТОДИК ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АЛГОРИТМІВ	
ХАМУЛА Дмитро.....	283
ДО ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ КАХЕЛЬНОЇ КАМІНО–ПЕЧІ З ГРИФОНАМИ В БУДИНКУ М. ПІДГОРСЬКОГО В КИЄВІ	
ЧАБАНЕЦЬ Тетяна, МАКАРЕЦЬ Альбіна.....	287
НАТУРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУДОВО–ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ДЕФЕКТОСКОПІЇ ТА ПАРАМЕТРИЧНОГО ПІДБОРУ АНАЛОГІВ	
ЧЕРЕМНОВА Антоніна.....	293
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА В СИСТЕМІ ДОКАЗУВАННЯ: РОЛЬ, ФУНКЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	

ЧЕРНОВ Олександр.....298
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІДПИСІВ
У ЦИФРОВИХ КОПІЯХ ДОКУМЕНТІВ

ЮСУПОВ Володимир, КИСІЛЬ Наталія.....303
ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРАКТИКУ ПРОВЕДЕННЯ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

СЕКЦІЯ 4.
КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВІД КІБЕРТЕРОРИЗМУ ДО АВТОНОМНИХ
СИСТЕМ ОЗБРОЄННЯ

АРТЮХ Надія, КОЗАЧЕНКО Віталій.....308
КІБЕРБУЛІНГ У СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ
МОЛОДІ

БЕРШАВСЬКА Анастасія.....313
ОРГАНІЗАЦІЙНО–ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ–АГРЕСОРУ

ГОРБАЧОВА Ірина.....316
ІНФОРМАЦІЙНІ ВКИДИ ТА ЦИФРОВА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

ЄРОФЕЄВА Ольга.....321
МОТИВИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ
МАЙНОМ

КЛИМЕНКО Дар'я, КОЗАЧЕНКО Віталій.....324
ЦИФРОВІ ФОРМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ:
КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

КОЗАЧЕНКО Віталій.....329
ПРОБЛЕМА ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

КУБАЄНКО Андрій.....334
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33552>

Клименко Дар'я

*студентка 2 курсу Криворізького навчально–наукового інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»,
Кривий Ріг, Україна
y–mail: dasaklimenko118@gmail.com*

Козаченко Віталій

*кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри кримінально–правових дисциплін Криворізького навчально
наукового інститут Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9802-2020>
y–mail: vitalii.kozachenko92@gmail.com*

ЦИФРОВІ ФОРМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ: КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

У тезах досліджуються кримінологічні аспекти цифрових форм насильства щодо осіб похилого віку. Проаналізовано основні способи незаконного впливу через цифрові технології, зокрема телефонне шахрайство, фішинг, психологічний тиск та маніпуляції в онлайн–середовищі. Визначено фактори віктимізації осіб похилого віку в умовах цифровізації суспільства та окреслено основні напрями запобігання таким правопорушенням.

Ключові слова: цифрове насильство, особи похилого віку, кіберпростір, кримінологія, шахрайство, фішинг, віктимізація, цифрова безпека.

Klymenko Daria

2nd year student

*Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the
National University «Odesa Law Academy»,
Kryvyi Rih, Ukraine*

Kozachenko Vitalii

PhD in Law, Senior Lecturer

*of the Department of Criminal Law Disciplines,
Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the
National University «Odesa Law Academy»,
Kryvyi Rih, Ukraine*

DIGITAL FORMS OF VIOLENCE AGAINST ELDERLY PEOPLE: CRIMINOLOGICAL ASPECTS

The paper examines criminological aspects of digital forms of violence against elderly people. The main methods of unlawful influence through digital technologies are analysed, including telephone fraud, phishing, psychological pressure, and manipulation in the online environment. The factors of victimisation of elderly people in the context of digitalisation of society are identified, and the main directions for preventing such offenses are outlined.

Keywords: digital violence, elderly people, cyberspace, criminology, fraud, phishing, victimisation, digital security.

Насильство щодо осіб похилого віку в сучасних умовах набуває нових форм і виходить за межі традиційного фізичного чи психологічного впливу. Активне впровадження цифрових технологій у повсякденне життя сприяло появі нових способів незаконного впливу на людей похилого віку через засоби електронної комунікації, мобільний зв'язок, онлайн-сервіси, банківські системи та соціальні мережі. Це створює додаткові ризики для осіб цієї вікової категорії, які нерідко мають недостатній рівень цифрової підготовки та обмежені навички безпечного користування сучасними технологіями.

Особливо поширеними стали випадки дистанційного впливу, коли правопорушники використовують телефонні дзвінки, електронні повідомлення, фішингові ресурси, шахрайські схеми в месенджерах або представляються працівниками державних установ чи соціальних служб. Такі дії найчастіше спрямовані на отримання доступу до коштів, персональних даних або майна потерпілих. Через використання цифрових інструментів особа правопорушника може залишатися прихованою, що значно ускладнює виявлення та документування злочинної діяльності.

Вразливість осіб похилого віку до подібних форм насильства обумовлюється не лише віковими особливостями, а й соціальними чинниками: самотністю, довірливістю, залежністю від сторонньої допомоги та недостатньою поінформованістю про сучасні способи шахрайства. У результаті вони стають однією з найбільш незахищених категорій населення в умовах цифрового середовища.

Кримінологічний аналіз цифрових проявів насильства дозволяє визначити механізми формування віктимної поведінки, виявити найбільш поширені способи посягань і дослідити характерні риси осіб, які вчиняють такі правопорушення. Водночас важливе значення мають криміналістичні методи роботи з цифровими доказами, оскільки відомості про подію можуть міститися у телефонних з'єднаннях, банківських операціях, електронному листуванні, акаунтах та інших електронних джерелах.

У цифровому просторі неможливо захистити себе повністю, але цілком реально убезпечитись від ризиків та загроз. Щоб протидіяти кібернасильству

користувачам необхідно вдосконалювати знання, адаптуватися до нових технологій та знати як його ідентифікувати та діяти у таких випадках.

Способи розпізнання цифрового насильства та чому воно шкідливе, освітлено в межах кампанії «Кібернасильство: знаємо та протидіємо», що реалізується в межах Міжнародної акції «16 днів проти насилля». Її мета – допомогти користувачам соціальних мереж, вебсайтів, месенджерів та інших вебресурсів ідентифіковувати, знати та протидіяти ознакам насильства в цифровому середовищі [1].

З віком людям складніше сприймати нове, змінювати звичний спосіб життя та встановлювати нові соціальні зв'язки. Обмежена мобільність і залежність від оточення також підвищують ризик як психологічних проблем, так і потрапляння у небезпечні ситуації, особливо в умовах бідності чи нестабільного середовища.

Для слідчого робота з такими потерпілими має свої труднощі, пов'язані з їхнім психологічним станом і віковими особливостями. Іноді це може ускладнювати отримання інформації. Тому врахування особистісних характеристик потерпілих є важливим для встановлення обставин злочину, правильної кваліфікації дій винних і ефективного збирання доказів. Водночас у національній практиці ще недостатньо уваги приділяється саме особливостям комунікації з цією категорією осіб, що потребує подальшого вдосконалення [2, с. 62–63].

Зокрема, можна виділити такі види насилля по відношенню до людей похилого віку:

- фізичне насилля – рукоприкладство; побиття; погроза фізичним насиллям; обмеження рухів; свободи; усвідомлене тілесне пошкодження, що призводять до смерті; вбивство;

- психологічне насилля – словесні образи; обзивання; виклик страху можливим поганим поведінням чи відправкою в будинок пристарілих; погрози; ізоляція; вимогливість; поведінка або відношення, які викликають у похилої людини відчуття безнадійності та відчаю; безжалісність; безсердечність;

- економічне насилля – фінансова експлуатація; відмова у наданні пенсії, заробітку; викрадення грошів; використання сили та юридичних заходів для нанесення збитку похилим людям;

- соціальне насилля – негативна реакція та поведінка по відношенню до людей похилого віку; не прийняття їх як повноправних членів суспільства; зневажливе ставлення молодого покоління.

- окремою формою є сексуальне насильство, під яким розуміються будь–які дії сексуального характеру без добровільної згоди особи похилого віку [3].

Цифрове насильство щодо осіб похилого віку сьогодні стає все більш помітною проблемою, оскільки багато людей старшого віку почали користуватися телефонами, онлайн–банкінгом, месенджерами та різними електронними сервісами, але не завжди можуть повністю оцінити можливі ризики. Саме тому

вони нерідко стають об'єктами обману та психологічного впливу через цифрові засоби зв'язку.

Досить поширеним явищем є телефонне шахрайство. Людині можуть телефонувати нібито працівники банку, соціальної служби або інших установ і переконувати терміново виконати певні дії: повідомити код, переказати гроші чи надати особисті дані. У таких ситуаціях розрахунок часто робиться не на технічну необізнаність, а на довірливість і хвилювання людини.

Ще одним поширеним способом є фішинг і різні банківські схеми. Через повідомлення або посилення літніх людей можуть перенаправляти на підроблені сторінки, які зовні майже не відрізняються від справжніх. У результаті людина сама вводить свої дані, не підозрюючи, що передає їх стороннім особам.

Окремо варто звернути увагу на випадки, коли діють так звані псевдосоціальні служби. Шахраї представляються працівниками соціального захисту, пропонують оформити виплати чи допомогу та під цим приводом збирають особисту інформацію або отримують доступ до коштів.

Особливість цифрового насильства полягає ще й у тому, що воно часто здійснюється через психологічний вплив у цифровому середовищі. Людину можуть переконувати, залякувати, змушувати швидко приймати рішення або створювати відчуття, що від її дій залежить безпека чи фінансовий стан.

Крім цього, у таких випадках непросто зібрати та зберегти цифрові докази. Повідомлення видаляються, номери змінюються, а встановити особу правопорушника буває складно. Через це виявлення таких випадків і притягнення винних до відповідальності часто потребує більше часу та ресурсів.

Насильство щодо осіб похилого віку є складною соціально–правовою проблемою, яка потребує особливої уваги з боку держави та суспільства. Люди похилого віку належать до вразливої категорії населення через вікові особливості, можливу залежність від сторонньої допомоги, обмежені матеріальні ресурси та складність самостійного захисту своїх прав. Саме тому вони нерідко стають жертвами різних форм насильства – фізичного, психологічного, економічного, соціального або зневаги та неналежного догляду.

Кримінологічний аналіз цього явища дозволяє встановити основні причини та умови його виникнення, визначити характерні ознаки правопорушників і особливості потерпілих. Важливе значення має не лише реагування на вже вчинені випадки насильства, а й розвиток профілактичних заходів, підвищення рівня правової обізнаності населення, підтримка сімей та вдосконалення діяльності соціальних і правоохоронних інституцій. Ефективне запобігання насильству щодо осіб похилого віку можливе лише за умови комплексного підходу, спрямованого на забезпечення поваги до їхньої гідності, прав і безпеки.

Цифрове насильство щодо осіб похилого віку потребує комплексного підходу до протидії, який має поєднувати правові механізми захисту, підвищення цифрової грамотності та розвиток профілактичних заходів.

Перелік використаних джерел:

1. Цифрове насильство – серйозна загроза для психічного і фізичного здоров’я людини. 2024. URL: <https://mvs.gov.ua/news/cifrove-nasilstvo-seriozna-zagroza-dlia-psixicnogo-i-fizicnogo-zdorovia-liudini>
2. Павлюк О. Психолого–криміналістична характеристика осіб похилого віку й одиноких осіб, які є потерпілими від насильницьких злочинів. Юридична психологія. 2023. № 1 (32). С. 60–67. doi: 10.33270/03233201.60.
3. Все, чим ми володіємо і що маємо, належить тим, хто нас народив і вигодував. 2021. URL: <https://vradiivska-gromada.gov.ua/news/1620729761/>